

tionum pura assiduitate et assidua puritate. Hosi namque, ut dicitur, Salvifica interpretatur. Quod autem subauditur [al. subditur] Anna, affectuosum orantis exprimit motum. Humiliemus itaque nos, fratres, in omnibus bonis nostris tam internis quam externis: et inter multas virtutes tam ex natura nobis insertas, quam ex gratia nobis superadditas, to-

tis medulis cordis clamemus, Hosanna. Igitur, non solum injustum, sed et si habuerimus quidpiam justum, non respondeamus ei; sed nostrum cum bono Job iudicem deprecemur (*Job* ix, 15), quem dominationes adorant, tremunt potestates, Deum omnipotentem, viventem, et regnantem in omnia sæcula sæculorum. Amen.

B. OGERII

ABBATIS LUCEDII ORDINIS CISTERCIENSIS IN DIOECESI VERCELLENSI

SERMONES XV

De sermone Domini in ultima cœna ad discipulos habito.

597 Auctorem antea ignotum primus indicavit pie memoriæ cardinalis Bona, ex veteri codice abbatiae Stafardæ, diœcesis Salutiensis: qui codex nunc Taurini asservatur in bibliotheca Serenissimi Sabaudia Ducis. In Sermone 13, num. 1, luculentus est locus pro immaculata B. Mariæ conceptione. Cisterciensem se prodit auctor in Sermone 10, num. 12. Sunt qui existiment Ogerium seu Oglerium vixisse ipso tempore S. Bernardi. At posteriorem aliquanto fuisse probat Manrique, idque suadere videtur Ogerii sententia de immaculata sanctissimæ Virginis conceptione, quæ Bernardi ævo necdum recepta erat.

PROLOGUS.

Paschalibus dapibus esuriens saturari quicumque requiris, mensula nostra posita est, quæ nulli vetatur edenti. Ibi refici poteris ex micis, quæ remanserunt de mensa Domini. Nam ille dulcissimus Panis, qui de se ipso ait, *Ego sum panis vivus qui de cælo descendi* (*Joan.* vi, 51), dum esset in mundo, satiavit non mediocriter filios suos; illos videlicet quibus ascensus ad Patrem, ait: *Filioli, adhuc modico tempore vobiscum sum* (*Joan.* xiii, 33). Sed ascendens in cœlum dimisit reliquias suas parvulis suis; quas, dum illum beatissimum panem Angelorum, Dominum meum Jesum, quærerem gemens et plorans, quæque pretiosa mundi pro illo ineffabili cibo dare deliberans, evangelista Joanne in voluntate Domini propinante accepi. Sed quicumque ad hanc mensulam servuli Christi sedere voluerit, non sine lacrymis, quæso, accedat; et, si accesserit, saltem sine gemitu non recedat. Nam in ea invenies cibum non ventris, sed mentis: non holocausta medullata, nec boves cum hircis; sed illum Agnum de Virgine natum, qui coram percutientibus se obmutuit, et non aperuit os suum (*Isa.* liii, 7); cui confitetur anima mea, et sanat eam, quæ peccavit ei. Ille mihi sit via in hac opusculo, et in omnibus actionibus meis, ut illo duce quæ gesserò, incipiam et finiam, ut annuntiem nomen Domini in Sion, et laudem ejus in Jerusalem, ut dum convenerint populi in unum et reges ut serviant Domino, merear illum videre in bonitate electorum suorum, et lætari in lætitia gentis suæ, qui est benedictus in sæcula.

B

Ante diem festum Paschæ, sciens Jesus quia venit ejus hora ut transeat ex hoc mundo ad Patrem, cum dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos, etc. (*Joan.* xiii, 1, 2).

SERMO I.

1. Verbum Patris, Filius Dei, quod pro salute generis humani Verbum caro factum est et habitavit in nobis (*Joan.* i, 14), cupiens instruere et informare ad exempla humilitatis sequenda discipulos, et per illos omnes credentes in eum; cum appropinquasset hora illa piissima, qua caro, quam de intemerata Virgine sumpserat Maria, tam triste esset perpressura supplicium; ab illo nobili suæ temporalitatis extremo convivio surrexit, vestimenta deposuit, aquam in pelvim misit, et pedes discipulorum lavit. Et hoc est quod Joannes evangelista ait: *Ante diem festum*, etc. Talis erat mos et consuetudo Judæorum, ut illum diem haberent solemnem, quando illis Dominus mare Rubrum divisit in duas partes, et deduxit eos per medium ejus, et excussit Pharaonem et virtutem ejus in eodem. Hic est ille dies festus Paschæ, de quo dictum est: *Ante diem festum Paschæ*: nam Pascha interpretatur Transitus. Nam appropinquabat illud piissimum Pascha, quo verus Moyses per mare Rubrum debebat transire; et non post quadraginta annos, sed tantum post quadraginta dies in terram promissionis intrare. Ille dies Judæorum festus erat umbra, quo patres eorum 598 transierunt de Ægypto: sed ille fuit veritas, quo Christus transivit de hoc mundo; et sic nos fecit transire de vitiis ad virtutes, de morte ad

vitam, de mundo ad cœlum, pro nobis victima factus et sacrificium, se ipsum Deo Patri in ara crucis offerens holocaustum. *Ante diem festum Paschæ*, etc. Quid ergo est, o sancte Joannes, quod dicis festum? Nonne dies festus, dies est gaudii et lætitiæ? Putasne dies ille est lætitiæ et jucunditatis, quo Agnus in crucis levatur immolandus stipite, opprobrium hominum factus, et abjectio plebis; quo præ dolore sol obscuratur, petra scinduntur, et tota contremiscit orbita mundi; ubi Mater sic plorat, et ejus dilectus Joannes? Potius ille dies fuit luctus, quam risus et lætitia sanctis et electis: sed Judæis lætitia; tibi et Apostolis tuis tristitia. Judæorum lætitia vertetur in luctum; et tristitia Apostolorum est versa in gaudium. Sequitur:

2. *Sciens Jesus quod venit ejus hora, ut transeat ex hoc mundo ad Patrem*. Jesus hebraice, latine Salvator interpretatur. Iste est ille salvator fortissimus, qui ulterius vinci non potest et salvat omnes sperantes in se. Semel pro te, christiane, victus est, imo mortuus: sed noli flere, quia surrexit a mortuis, et mors illi ultra non dominabitur. Oportebat illum mori pro salute mundi, et resurgere tertia die; et prædicari in nomine ipsius pœnitentiam et remissionem peccatorum per omnes gentes (*Luc.* xxiv, 46, 47), quoniam ipse sic disposuerat: et hoc est quod dicitur, *Sciens Jesus quia venit ejus hora*, etc. Hæc est illa hora, de qua superius timens mori secundum carnem ingemuit, et ait: *Nunc anima mea turbata est valde. Et quid dicam? Pater salvum me fac ex hac hora. Sed propterea veni in hanc horam* (*Joan.* xii, 27). Timuit Christus mori, ut tu non timeas mori, confidens in eum qui suscitavit Jesum a mortuis tertia die. In illum tantum, qui suscitavit Jesum, est confitendum. O tu, christiane, ne de hac infirmitate desperes. Docuit quid tunc et in omnibus periculis mortis debeas dicere, ad quem confugere, quem invocare, in quem sperare: in Patrem Deum qui non potest despiciere sperantes in se, cum attestatione honorum operum. Bonorum dico, quia sine meritis aliquid sperare non spes, sed præsumptio debet dici. Tu itaque talia fac opera tua, ut ei in hora mortis, in veritate dicere possis: *In te, Domine, speravi, non confundar in æternum* (*Psal.* xxx, 2). Hanc horam præscivit, hanc horam elegit, ut in ea per mortem de hoc mundo transiret ad Patrem secundum humanitatem, a quo nunquam recessit secundum divinitatem. Illa hora est finis ille, de quo dicitur: *Cum dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos*. Cum dilexisset suos pro eis homo factus, in tantum eos dilexit, quousque ad mortem dilectio eum perduxit. Te dilexit in morte, ut tu dilectione ejus possis transire de mundo ad Patrem. Te dilexit in finem, ut tu in ejus dilectione usque in finem permanas: quod quidem si feceris, procul dubio ad Patrem transibis: in ejus dilectione qui usque in finem non permanserit, in veritate dico, in æternum peribit. In ejus dilectione modus amoris nullus esse debet. Sine modo te dile-

xit: sine modo eum diligere debes. Modum dilectionis excessit te diligendo, 599 pro te moriendo: tu, quantum eum diligere debes, non potes. Dilige eum ex toto corde, ex tota mente et omni anima, et omnibus viribus tuis. Hoc tantum quærit, ultra non quærit, hoc fac et vives. Sequitur:

3. *Et cœna facta, cum diabolus jam misisset in cor, ut traderet eum, Judas Simonis Iscariotis*. Hic innuitur cœna esse parata, sed nondum transacta; quia postea recubuit, et buccellam Judæ tradidit. O Juda infelix! o discipule pessime, mercator nequam! Tibi cœna parabatur, et a te dator cœnæ tradebatur. O miser Juda! o male confessor! o desperate poenitens! dixisti, *Peccavi tradens sanguinem justum* (*Matth.* xxvii, 4), et laqueo desperationis te, miser, suffocasti. Iste, ut arbitror, fuit filius Simonis Schariotis. Simon dicitur Obediens: sed qualis vir iste Simon fuerit. Deus scit; ego autem nescio. Schariotis dicitur a vico in quo ortus fuit, qui alio nomine Marmotis dicitur, sive mala mors. Et merito de mala morte fuit, quia sic mala morte periit. Diabolus miserat in cor per suggestionem, ut traderet eum, non credens illum esse Deum. Nonne contremiscis recogitans, christiane, et tu, monache sancti Benedicti, quid actum est de discipulo Christi? Diabolus misit in cor ejus, ut traderet Vitam, et tradens Vitam, per laqueum desperationis se et vitam perdidit. Si lupo non timuit intrare in gregem Domini, unam de duodecim tam pauculo numero mactare et perdere; quid facturus est de grege commisso pastori? Unusquisque vestrum, fratres charissimi, videat ne sit sicut Judas. Videte quomodo caute ambuletis, non quasi insipientes, sed ut sapientes, cauti contra callidi hostis insidias. Misit in cor Judæ, ut traderet Dominum. Quid est tradere Dominum? Vendere Dominum. Quid est vendere? Alienare. Dominum vendit, qui a se Dominum alienat. Dominum alienat a te, si depellis eum a te. O monache Dei, o discipule Christi, audi me, audi consilium meum. Te diabolus quærit evellere, te extrahere de grege Domini. Vide ne consentias ei, vide ne credas ei. Mendax est, et pater ejus. Te vult occidere, te vult mactare, te vult perdere secum in gehennam. Cavete a oculis, cavete a marsupiiis: foveæ diaboli sunt. Heu, quot in illis perdidit, quot in illis interfecit! Dicitur de Juda, quia fur erat, et oculos habebat (*Joan.* xii, 6), etc. Iste dum sitit lucrum, tendit ad laqueum: dum perdit vitam, lucratur mortem. Heu, quot oculi, heu, quot marsupia sunt in monasteriis sancti Benedicti! heu, quot cucullati, super auriculas tonsurati, habent marsupium mentis, habent loculum propriæ voluntatis, marsupium murmurationis, detractionis, vagationis, superbæ et livoris, invidiæ et malæ voluntatis! Sed mementote, fratres dilectissimi, quod qui talia agunt, Judam traditorem sequuntur: et ideo, nisi se emendaverint, regnum Dei non possidebunt.

4. Estote, quæso, dilectissimi, discipuli Christi, non in falsitate, sed in veritate; non in veste, sed

in corde; non in alta tonsura, sed in mente pura. Judam derelinquitte desperantem, Petrum sequimini vere poenitentem: Judam derelinquitte desperantem in barathro inferni, Petrum sequimini qui est in gloria paradisi; tenete lacrymas Petri. Quod si feceritis, pervenietis ad gloriam Petri, per Jesum Christum Dominum, cui confitetur anima mea, et sanat eam, quia peccavit ei, qui cum Patre et Spiritu sancto sit benedictus per cuncta saecula. Amen.

SERMO II.

In vers. 3-19 cap. XIII Joannis.

1. Sicut auris non potest satiari auditu, nec oculus visu; sic nos nunquam satiari debemus enarrandis piis operibus Christi. Nam mihi dulcia sunt super mel et favum, et chariora super millia auri et argenti, et his saturari non possum. Amplificet mihi Dominus desiderium meum, et laetificet me in jucunditate vultus sui, cum omnibus diligentibus eum, de quo in consequentibus dicitur: *Sciens Jesus quia omnia dedit ei Pater in manus, et quia a Deo exivit et ad Deum vadit, surgit a cena, et ponit vestimenta sua. Et cum accepisset linteam praecinxit se, et misit aquam in pelvim, et cepit lavare pedes discipulorum, et extergere linteo quo erat praecinctus.* Sciens quia omnia dedit ei Pater in manus, et bona et mala: **600** mala in usum, et bona in effectum: de malo proditionis Judae fecit bonum redemptionis nostrae. *Vel sciens quia omnia dedit ei Pater in manus; quare omnia subiecit sub pedibus ejus, oves et boves, insuper et pecora campi: et sciens quia a Deo exivit, non eum deserens; et ad Deum vadit, non nos derelinquens; surgit a cena, etc.* A Deo exivit, quia de sinu Patris in utero beatae Virginis venit: quia cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se aequalem Deo, sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, et habitu inventus ut homo (*Philipp. II, 6, 7*). A Deo quoque exivit, cum talem se hominibus praebuit, qui posset videri et tangi: imo, quod non sine magno gemitu cordis, et fluvio lacrymarum stilo commendare deberem, scilicet ligari, colaphizari, flagellari, conspui, et ad ultimum occidi, et hoc est quod dicitur, *a Deo exivit*. Sed noli flere, bone monache, quia sequitur, *ad Deum vadit*. Ad Deum vadit, quia resurgens ex mortuis jam non moritur; mors illi ultra non dominabitur (*Rom. VI, 9*). Ad caelos ascendit, sedet ad dexteram Patris, constitutus a Deo iudex vivorum et mortuorum. Et hoc est quod dicitur, *surgit a cena*: nam a cena surrexit, quia de sinu Patris, ubi coenabat cum angelis, ad homines venit, trabeam nostrae mortalitatis assumens.

2. Vestimenta quodammodo deposuit, cum semetipsum exinanivit. Sibi uniendo humanam naturam, linteam accepit, et praecinxit se: quia naturam humanam se induens, in ea se virtute praecinxit, et de hoste superbo gloriose triumphans Rex gloriae est factus, et Dominus virtutum. *Aquam misit in pelvim, et pedes discipulorum lavit.* Quid est aqua? quid est pelvis? Iste est aqua illa bene-

dicta, quae sordes mentium lavat, leprosos mundat, caecos illuminat, sanat aegrotos, justificat impios, resuscitat mortuos. Ad hanc aquam Dominus meus Jesus invitat sitientes, dicens: *Si quis sitit, veniat ad me, et bibat* (*Joan. VII, 37*). Aqua ista Spiritus sanctus est. Aqua ista est illa de qua Jeremias ait: *Dereliquerunt fontem aquae vivae, et foderunt sibi cisternas dissipatas, quae continere non valent aquas* (*Jerem. II, 13*). Pota me, Domine, isto fonte, ut non sitiam amplius. Nam sitit anima mea ad istum fontem vivum. O si attingero fontem istum! o si satiabor cum dulcissimo fonte! Putas, veniet tempus, quo plenarie de eo possim haurire? et quando? et si aliquando, quare non modo? quid dicam, quid faciam, quia Dominus meus differt ad me venire? O dulcissime Jesu, sint mihi lacrymae refectionis assidue, donec dicatur animae meae: Gaude et laetare. Ecce quem quaeris, ecce quem desideras, ecce pro quo ploras: ecce Dominus tuus, ecce Deus tuus, Pater et Filius et fons desideratus Spiritus sanctus. Modo inebriare a deliciis paradisi. Aqua ista, fratres mei, Spiritus sanctus est. Ipse desiccat sic inebriat mentes nostras, ut praeter eum nihil aliud diligamus. Pelvis illa, in qua Dominus Spiritus sanctus posuit, est Ecclesia fidelium, in qua per lavaeum regenerationis Spiritus sanctus sordes credentium lavat. Quod dicitur: *Pedes apostolorum lavit*, audi immunditias eorum vestigia sequentium. Vel possumus dicere quod pelvis, sive receptaculum Spiritus sancti, corda Apostolorum fuerunt, quibus Dominus Spiritus sanctus infudit: et eorum pedes lavit, qui in fide catholica, quae fideles vehit ad caelos, quam pulvere infidelitatis fuscata tenebant, penitus expulsa rubigine per Spiritum sanctum confirmavit.

3. Possumus et aliter dicere, si te cum amore Christi audire delectat. Sed non sine lacrymis accipias, quaeso, quod sine lacrymis scribi non debet. Aquam in pelvim misit, quia pro tuo amore mortem delicias reputans, in crucis stipite pium cruorem fudit. Et lavit pedes Apostolorum, id est vestigia credentium mundavit, quae sordida erant peccatis. *Et extersit linteo quo erat praecinctus, humana scilicet carne, qua erat indutus: quia ejus passio peccatorum nostrorum est vera purgatio.* Vel cenam Domini qui passionem ejus assignare voluerit, a tramite veritatis se exorbitare non credat. Hic cena ista passionem significat. Sicut post cenam non fit prandium: sic Christus postquam semel passus est, non iterum patitur. *Surgit a cena, post passionem: ponit **601** vestimenta, scilicet priorem infirmitatem: linteo se praecinxit, eadem carne jam immortalis. Aquam in pelvim mittit, quia per Baptismatis lavaeum credentes lavit a peccatis. Et extergit linteo, quo est praecinctus, quia pro nobis interpellat Patrem gemitibus inenarrabilibus, sibi ostendendo suam humanitatem. O mira et inexcelsa pietas! o inestimabilis bonitas! o nova et inaudita humilitas! Christus Dei Filius, de pura et intemerata Virgine*

natus, Rex regum et Dominus dominantium, surgit a cena, vestimenta deponit, se linteo cingit, aquam in pelvim mittit. Ante discipulos reverenda genua flectit, humilis et proclivus pedes discipulorum lavit. O quis unquam audivit talia? o quam stupenda pietas; mira Dei clementia; lavit pedes discipulorum, qui de nihilo cuncta creavit. Quid tibi videtur, quicunque es, homo quem ira accendit, superbia consumit, ira perturbat, superbia devastat; promptus ad iram, festinus ad superbiam? O superbe, o germen diaboli, o apostata christiane, o serve nequam; Quid tibi videtur de Creatore tuo, de Deo tuo? Proinus lavit pedes discipulis: et tu dedignaris humiliari fratribus offensis? O serve male, semen Chanaanæi et non Juda, qui es per auctorem superbiae deceptus; cur non consideras quis est ille, quem per superbiam sequeris; et quis est ille, quem per humilitatem imitari contemnis? O quam malus est ille, quem sequeris; et quam bonus est ille, a quo devias! Ille est diabolus: iste vero Deus. Elige quem imitari sit melius. O superbe, nonne frons tua erubescit? Erubescit, vas stercorum, ulterius habere superbiam. An ignoras quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam suam? Exue veterem hominem, et indue novum, videlicet Dominum Jesum, et reformabit corpus humilitatis tuae configuratum corpori claritatis suae. Disce, quaeso, ulterius habere humilitatem per humilitatis auctorem. Nam de eo sequitur:

4. *Venit ad Simonem Petrum. Et dixit ei Petrus: Domine, tu mihi lavas pedes? Respondit Jesus, et dixit ei: Quod ego facio, tu nescis modo; scies autem postea.* Quando Dominus Jesus pedes discipulorum lavare cepit, prius ad primum discipulorum venit. Et idem Petrus expavescit, quod Deus lavit pedes homini. Nam pavore perterritus, non potuit sustinere Dominum ad pedes suos humiliatum. Videbat eum aquam in pelvim mittere, se linteo accingere; et mirabatur forte quid vellet facere. Sed postquam vidit illum ante pedes suos vas cum aqua portare, genua flectere, et ad lavandum se praeparare; multo supra quam dici potest miratus, expavit. Et magno timore percussus, ingemuit et exclamavit, dicens: *Domine, tu mihi, lavas pedes?* Creator creaturae, Deus homini, Dominus servo, Magister discipulo, imo illi qui factus est ex limo, ille qui fecit omnia ex nihilo? Surge, Domine; surge, Deus meus. Quid vis facere? Non possum sustinere, non possum ferre. Oculi mei te videre refugiunt, sic proclivum, sic prostratum ante pedes meos. Surge, Creator; surge, Deus meus, lux mundi, vita mea, gloria mea: noli facere quod te video facere velle. At Jesus ait: *Quod ego facio, tu nescis modo; scies autem postea.* Ac si dicat: Noli timere, noli expavescere. Revera, Petre, magna sunt haec humilitatis indicia, sed cito majora videbis. Sine modo, quia sic oportet fieri; licet nunc ignores hujus rei mysterium, scies postea. Mysterium est, exemplum est quod iturus ad Patrem tibi relinquo. Ideo noli prohibere, quod

facere volo. *Dicit ei Petrus: Non lavabis mihi pedes in aeternum.* Absit a me, Domine, ut mihi laves pedes in aeternum, in aliquo tempore. Respondit Jesus: *Si non laveris te, non habebis partem mecum.* Quod dicit, te, et non, Pedes, synecdoche ibi est, quando quod est partis, toti attribuitur. Ego sum aqua lavans, ego sum aqua sanctificans; nisi te laveris, non habebis partem mecum. Petrus audiens, non habebis partem mecum, totus intremuit: nihil jam contradicens Magistro, non tantum pedes, sed totum se offert ad abluendum, dicens: *Domine, non tantum pedes meos, sed et manus et caput.* Quid est quod dicit, Non habebis partem mecum? O quam amarum est quod dicit, non habeo partem tecum! Nonne tu vita mea, dulcedo mea, tota spes mea, salus mea, et omne desiderium meum? Ecce me, fac quidquid vis de me, lava pedes, **602** et non solum pedes, sed et manus et caput.

5. Sed, o Domine Jesu, cum hoc sit verum, quod nullus possit partem habere tecum, nisi prius laveris eum, miserere mei, miserere mei. Ego sum ille totus peccator, totus immundus, totus sordidus; partem tecum habere cupio, tecum partem habere desidero. Ne despicias me, Deus salutaris meus. Propitius esto mihi peccatori; lava sordidum, lava inquinatum, lava pedes, lava manus, lava caput, imo totum corpus, lava mentem, lava animam, lava me interius et exterius; lava me ab iniquitate mea, et a peccato meo munda me. Si laveris me, super nivem dealbabor (*Psal. L, 4, 9*). O Domine Jesu, quis dabit mihi ut venias in cor meum, et inebries me aqua tua, ut obliviscar mala mea praeterita, et verbum bonum amplectar te, vita, quae nunquam morieris in aeternum. Dulcis cibus animae meae, veni, Domine, et noli tardare. Expectat anima mea peccatrix, ad sufficienter poenitendum et ad bene vivendum, tuae gratiae inspirationem. Dixisti Petro: *Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet.* Ego non sum Petrus lotus, totus lavari indigeo. Me tibi committo, fac de me quidquid vis. Tu autem, Domine, in aeternum benedictus permanes. *Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet.* Hic innuitur Apostolos esse baptizatos, sed non legimus ubi. Qui lotus est baptismo, totus est mundus. Sed quia iterum terrenae inhabitationis pulvere inquinatur, iterum opus est pedes lavare. Quos lavat Dominus interpellans pro nobis; et nos ipsi orando, in contritione cordis, et compunctione lacrymarum.

6. Ille etiam qui in otio studet veritati, dum in aliis pulsanti sponsae aperire pergit, pedes inquinat: quia veritas humiliter auditur, sed sine periculo non praedicatur. Haec enim sponsa in Canticis canticorum se vitare velle demonstrat, ubi eam sponso exhortanti ad praedicationem, sic inquit ait: *Exposuisti mihi tunicam meam, quomodo induar illam? lavi pedes meos, quomodo inquinabo illos?* Dixit ei sponsum: *Aperi mihi, soror mea, amica mea, immaculata mea, quia caput meum plenum est rore, et cincinni*

mei guttis noctium (Cant. v, 3, 2). Ac si dicat: O soror mea, cohæres mea, amica mea, conscia secretorum meorum; columba mea Spiritu sancto illustrata, immaculata mea terrenis curis exuta, *Aperi mihi*, id est, fac mihi pervia corda errantium prædicando. *Caput meum plenum est rore*; id est, deitas mea circumdata charitatis fervore est. *Et cincinni mei guttis noctium*; id est, collectiones fidelium sententiis hæreticorum. Ad quem sponsa: *Exspoliavi me tunica mea, quomodo induar illa?* id est, deserui sæcularia, quomodo repetam illa? Removi me a prædicatione, quomodo reincipiam? *Lavi cogitationes et affectiones, quomodo inquinabor sordibus mundi?* Sed hos pedes discipulis lavat Dominus per sponsonem suæ orationis, ubi dicitur: *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris* (Matth. vi, 12).

7. Quod sequitur: *Vos mundi estis, sed non omnes*, exponit Evangelista, cum dicit: *Sciebat Jesus quis eum erat traditurus; propterea dixit: Non estis mundi omnes*. Sequitur: *Postquam lavit pedes eorum, et accepisset vestimenta sua, cum recubisset, dixit iterum eis: Scitis quid fecerim vobis, ego Dominus et magister? Exemplum enim dedi vobis, ut et vos ita faciatis*. Hoc si memoriæ commendastis, expositum est. Postquam lavit pedes discipulorum, id est, impleta purgatione per sanguinem suum, accepit vestimenta, quia immortalis factus. Cum recubisset, id est, cum ad dexteram Patris sedisset, dixit per Spiritum sanctum, missum in linguis igneis. O beatos pedes, o pedes felices, qui talem ac tantum meruerunt habere lavatorem! De pedibus electorum dico, de Judæ traditoris pedibus non dico. O beate Petre, o felices Apostoli, ante pedes quorum astitit humilis Creator Angelorum; o beata purgatio! o beata lavatio, quæ mundat leprosos, curat ægros, vulnera sanat, cicatrices solidat, lumen donat cæcis, gressum claudis, pulchritudinem fœdis, divitias egenis, mœstis lætitiæ, pœnitentibus veniam, mortuis vitam! O grande gaudium, immensa lætitia!

8. Christus postquam lavit, vestimenta sua accepit; post mortem carnis, gloriam habuit resurrectionis. Post sanguinis effusionem, accepit corporis immortalitatem. Deinde recubuit, deinde requievit, cœlos ascendit, ubi sedet benedictus in dextera Dei Patris. De illo accubitu discipulis intonat, instruit, docet per Spiritum sanctum, et per ipsos intonat gentibus cunctis. Et quid dicit? *Scitis quid fecerim vobis? Vos me vocatis, Magister, et Domine; et bene dicitis, sum etenim*. Hoc est quod promiserat Petro dicens: *Scies autem postea*. Hic invitatur ad sciendum quod prius nesciebant. Quod dicit: *Vos vocatis me, Magister, et Domine; et bene dicitis, sum etenim*; non est de arrogantia, sed de veritate. Qui enim necessitate cogente, vera de se bona loquitur, tanto magis verius humilitati jungitur, quanto et veritati associatur. *Vos vocatis me, Magister, et Domine; et bene dicitis, sum etenim*. Ego sum

magister, ego sum Dominus. Ego sum magister sine errore, ego sum magister sine falsitate: ego sum magister bonitatis, ego sum magister sanctitatis. Qui sequitur me, bene vadit, ambulare male non poterit. Ego sum Dominus vitæ, Dominus mortis, Dominus cœli, Dominus terræ, Creator cunctorum, et Dominus omnium. *Si ego ergo lavi pedes vestros Dominus et magister, et vos debetis alter alterius lavare pedes*. Sicut prius exemplo, sic nunc eos verbo instruit Magister veritatis. Hic enim sumitur argumentum habendæ humilitatis: ac si dicat: Si ego qui sum Dominus et magister, lavi pedes vestros, et vos qui non estis magistri nec domini, debetis alter alterius lavare pedes. *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum feci vobis, ita et vos faciatis*.

Et est sensus: Si ego lavi pedes vestros, id est, si ego dimisi vobis peccata, qui sum Dominus Deus potens omnia; et magister, sciens omnia antequam fiant: vos qui estis servi et discipuli, debetis in vos peccantibus dimittere, et pro eis orare. *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita et vos faciatis*. Non eritis boni servi, si non fueritis secuti Dominum: nec veraces discipuli, si deviare ritis a doctrina magistri.

9. Audite, prælati, qui cathedram tenetis regiminis. Putatisne, tenetis exemplum Domini? Unusquisque nostrum conveniat conscientiam suam; gaudeat si tenet: si non tenet, jam non est discipulus Domini. Melius illi esset si haberet mōlam asinariam in collo, et demergeretur in profundum maris, quam ut esset sortitus nomen abbatis. Melius illi esset, si esset custos porcorum, quam quod esset abbas monachorum. O pelvis Domini! o humilitas Christi, quam longe recessisti! O quam sunt rari, o quam sunt pauci qui aquam in pelvim mittant, et flexo poplite ad lavandum pedes discipulorum petant! Peccat frater, offendit frater, in aliquod delictum cecidit: non est pelvis, non est aqua, non est qui se præparet ad illum abluendum, sed potius ad expellendum. Disceite, prælati, quod hoc non est de regula Christi. Ille lavit pedes discipulorum genibus flexis: et vos non vultis lavare sordes vestrorum conservorum totis corporibus in terram prostratis? Non est discipulus super magistrum. Peccat monachus, peccat conversus: pulverem portat in pede; imo forte toto corpore tabescit in cute. Tolle aquam, tolle doctrinam de pelvibus magistri, de præceptis Domini: curre ad eum non in equo Pharaonis, sed in humilitate Redemptoris; vultu placido, mente tranquilla, quam citius potes, lavare festina: ne pulvis vertatur in scabiem, scabies vertatur in lepram, et leprosus expellatur de grege Domini. Sed si obstinatus fuerit, et emendare noluerit, dicens: *Non lavabis mihi pedes in æternum: dic et tu ei: Si non laveris, non habebis partem* cum Christo Domino. Postea si cum Petro assentire voluerit, lava eum cum omni humilitate, mansuetudine et misericordia, ut tu ipse misericordiam a Deo consequaris. Quod si non feceris, non tenes exemplum Christi, nec es disci-

pulus Christi. Quod Christus fecit, facere dedignaris? Quod Dominus fecit, servum cur facere tædet? *Non est servus major domino suo; nec apostolus major eo qui misit illum*. Sicut ego patior, et vos patimini: sicut me humilio, et vos humiliamini.

10. *Si hæc scitis quæ feci et docui, beati eritis, si feceritis ea. Non de omnibus dico: ego scio quos elegerim*. Non de omnibus dicebat, quia Judas apostata erat. Elegerat 604 duodecim: sed unus diabolus erat Judas Iscarioth, qui contra Dominum levavit calcaneum: de quo ipse dixit, *Ut impleatur Scriptura: Qui manducat panem meum, levavit contra me calcaneum suum*. O Juda infelix! dominicum panem manducas, et contra Dominum calcaneum levas! Heu, quanti Judæ, qui panem Domini manducant, et Dominum in operibus suis calcæ percutiunt. Quanti de altari vivunt, qui altari non serviunt; imo Dominum altaris pro nihilo ducunt! Heu, quod magis dolendum est, quanti sacerdotes, sed falsi sacerdotes, qui panem Christi, corpus Christi sumunt ore, et Christum conculcant pede, putidi fetore luxuriæ, infecti veneno nequitiae! Isti sunt Judas Iscarioth, qui nisi se in melius commutaverint, utinam nati non essent. Sed tu, serve Dei, monache Christi, tene exemplum, et habebis promissum: fac quod jussit, ut possis venire ad illam beatitudinem quam promisit. Sequitur:

11. *A modo dico vobis prius quam fiat, ut, cum factum fuerit, credatis quia ego sum*. Et est sensus: Usque hue toleravi et tacui, sed jam noto proditorum antequam fiat, quod mox est faciendum; ut, cum factum fuerit, credatis quia ego sum ille de quo Scriptura illa prædixit. Vos ergo, fratres mei, discipuli Christi, cogitate quid Iscarioth fecit, et videte ne consimilia faciatis. Judas contra Christum levavit calcaneum: vos ante illum prosternite corpus et animam. Judas ab illo recessit: vos autem sequimini illum. Judas vendidit illum Judæis, vos autem vendite quæ habetis, ut possitis comparare eum. Non solum autem quæ habetis, sed etiam vosmetipsos pro amore tantæ pulchritudinis margaritæ pro nihilo reputetis, et illi soli placere, quantum potestis, contendite: ut ego et vos ad illius gaudia sine fine mansura, quæ ipse est, valeamus pervenire, per eundem mundi salvatorem, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO III.

In vers. 20-30 cap. xiii Joannis.

1. Cum de jure conditionis humanæ omnem hominem exire oporteat ad opus suum, et ad operationem suam usque ad vesperam, et Scriptura non possit solvi, necesse est ut unusquisque dum in corpore vivit, operari non cesset quod sibi expedit in æternum. Nam cito veniet tempus et hora, quibus labor omnis et universa cura laboris cessabit: et tunc omnis homo secundum suum laborem mercedem habebit. Igitur cum nihil sit dulcius, nec æquius quam respicere in mandatis Domini, in lege

Christi meditari elegi; quia mihi bonum est lex Redemptoris mei super millia auri et argenti; et de fructu laborum meorum cuilibet dare petenti. Tu autem, mi lector, ausculta diligenter; et quid tibi pro me loquatur Christus, observa. Ipse est quo nullus major, nullus melior; quo nullus pulchrior, nullus dulcior, nullus charior: gloria sanctorum, decus Angelorum, auctor et creator cunctorum, qui ait discipulis: *Amen, amen dico vobis, qui accipit si quem misero me accipit: et qui me accipit, accipit eum qui me misit*. Postquam Dominus et Salvator noster suo exemplo docuerat humilitatem, et carnis passionem, supponit honorem, ut eos consoletur, affirmans quod ipse et Pater ejus in illis recipitur, qui pro illius amore recipiuntur. Hic est notandum quod in misso non missi, sed mittentis auctoritas commendatur. Qui ergo accipit nuntium Christi, Christum accipit: et si Christum, et Patrem Christi.

2. Quid audis, o christiane? Veritas loquitur: Veritas mentiri non potest. Ait enim: *Qui accipit si quem misero, me accipit*. Quem mittit? quis est enim nuntius? Venit pauper, venit mendicus; advena est et peregrinus; non habet quod vestiat, non habet quod manducet, non habet ubi caput reclinet: venit ad januam tuam, ad domum tuam, non tanquam frater fratrem, non tanquam consors consortem, sed tanquam servus dominum petit panem, postulat vestem, apud te quaerit hospitari pro amore Christi. Quid tibi videtur? quis est ille mendicus, iste peregrinus, qui apud te pro amore Christi tam humiliter, tam suppliciter orat hospitari? 605 Missus Christi est, nuntius Christi est: non est solus; cum illo est Christus. Gaudens suscipe, grater refice, servi devote cum timore et reverentia magna: Christum suscipis, Christum reficis. Gaude et lætare, quod talem meruisti habere convivam. Felix mensa, beata mensa, in qua Christus convivatur, in qua Deus reficitur: infelix mensa, cui deest talis conviva. O quam misera mensa, imo quam miser dominus mensæ, qui pauperem pellit a mensa, qui pauperi claudit misericordiæ viscera! O serve nequam, cujus viscera negligunt aperire marsupium pietatis! Nonne oportuit te misereri conservo tuo? Quis tibi donavit quod habes? Nonne pauperis Dominus? nonne pauperis et tui Creator? Nonne natura vos creavit æquales, et una eademque conditione estis exituri? Cur non te tangunt confinia sortis? Suscipe miserum, recolle mendicum et peregrinum; refice famelicum, vesti nudum, et operibus misericordiæ incumbe prout potes. Cum pauper petierit, manum aperire non differas: nam elemosynam tuam cum paupere fratre suscipit Christus. Tu autem, mi lector, ne pauperem, queso, abhorreas, sed tam cito cum illum videris, adorare ne negligas, licet sit scabiosus, sive leprosus, veste sordidus, anhelitu fetidus, tamen brachiis charitatis astringe, et quod a te petierit, charitative impende. In veritate donas Christo, accipit Christus, ipsemet testis, ipse mentiri non potest, et in die judicii